

de la forma catalana, on també hi ha *-r-*, obliguen a certa reserva —com sigui que en català la *-r-* apareix en una estructura sil·làbica diferent— m'inclino a creure tanmateix que en el fons tal explicació és certa, si bé admetent que el canvi es produí ja en àr. vulgar, donant la forma propagada després pertot.

Altres de l'etimologia del nostre mot no ha estat prou estudiada. Només n'hi ha notes breus, insuficients: Engelman, *Gloss.*, 239 (nota breu no revisada per Dozy); Eguílaz, 344; Steiger, *Contr.* 133; *FEW* I, 202; i fins el meu citat article, són tots notes breus o brevíssimes; només Devic (1876), p. 14, i Dubler (*Al-And.*, 1942, 367-90) s'esplaien més, però fins aquests es refereixen princt. a les qüestions semàntico-naturalistes i tots es desenten de les anomalies de la forma catalana (el *FEW* reconeix que les relacions formals entre les formes romàniques «sind nicht abgeklärt»).

Pel que fa a l'Orient tampoc la història del mot està ben explicada, per més que els arabistes (Lane, Belot, Devic, Eguílaz) coincideixin a reconèixer que en àrab és un mot d'origen persa. L'origen estranger en àrab és segur i fins evident, ja per la inusitada complexitat sil·làbica del mot. La seva primera doc. és en el S. XIII, en el botànic hispano-àrab Abenalbéitar (Màlaga, †1248, *bādingān*) i en el nostre *RMa.*, *bādingān*, que dona el mot sense explicació (p. 34, deixant en blanc la trad. llatina, que degué cercar en va);⁴ després l'usa sovint el Firuzabadí c. 1400, en el seu lèxic àrab *Qamús*, però ell era persa i encara que usa el mot en definicions de la seva obra, no el registra en el seu lloc com a àrab, veg. Lane, 145b; indicatiu bastant clar que el mirava com un mot que li era familiar com a persa i circulava en àrab, però no el mirava com a pròpiament àrab; en fi tenim *bidīngīna*, collectiu bidingin, en l'àrab granadí de *PAlc.*; *bādanġān*, *-ingān*, en els *Analecta* andalusís d'Almacarí, que (tot i marroquí i †1631) empra sobretot mots medievals i usuals en hispano-àrab; i en molts lèxics moderns de tot el Nord d'Àfrica i en particular d'Egipte (Taġ al-Arūs, Boqtor); Lane dona com a correctes *bādanġān* i *bādingān*, però com a pronunciats avui *bādingān*, *baidīngān* i *bidīngān*, i accepta que ve del persa *bādingān* (Dozy, *Suppl.* I, 47, 59, hi afegeix poques dades i no s'explica sobre l'origen del mot àrab).

Pel que fa al persa, es disposa sobretot d'informació transmesa pels àrabs, i solament sé que ja figura en el *Gazophylacium Persicum* del P. Angelus a S. Joseph (Amsterdam, 1684), que ja reconeix la identitat del mot oriental amb el mot italià. Donem per segura la procedència del persa, si bé allí no es veu la formació ni l'etimologia del mot, només la seva clara fesomia irànica.⁵

No essent clara la representació fonètica de l'àr. *bādingāna* en el cat. *albergina*, ens interessaria l'explicació i informació referents al persa per si en aquest es trobés alguna variant que, transmesa potser a l'àrab, expliqués el català. Però només veiem que en persa hi ha bastants noms de vegetals, no incon-

nexos, i de forma semblant, que també han passat a l'àrab: *nārang* > àr. *nārāng* > cast. *naranja*; *turung* > àr. *turūng* > cat. *taronja* (si bé en aquest no està descartat que vingui de l'arameu) amb el seu derivat *turungān* (> cat. *tarongina*, cast. *toronjil*); i especialment *bādreng* (o *-ang*) 'llimona',⁶ del qual tenim ja dades ben antigues puix que és *vātrang* (*-ēng*, *wādrang*) en pelvi.⁷ Encara que, essent tan freqüent la terminació *-ang*, *-ng*, en iraní, aquesta semblança amb el nostre *bādanġān*, *-dingān* (on *-ān* pot ser el sufix que tan sovint s'afegeix en totes dues llengües orientals) ens garanteix menys del que pot semblar l'origen iraní, i en particular la connexió entre *bādreng* 'llimona' i *bādingān* 'albergínia', de tota manera havent-hi semblança molt gran entre els dos noms i considerable analogia en la naturalesa i forma dels fruits, és versemblant que hi hagi un enllaç més o menys considerable entre els dos en iraní.⁸ Tanmateix no podem arribar més enllà d'una versemblança, i de tota manera no trobem en iraní una explicació de les anomalies fonètiques del cat. *albergin(i)a* enfront del seu ètímon àrab.

¿Podem creure, doncs, que es tracta d'una alteració merament catalana? Moll, en la 1.ª ed. de l'*AlcM*, suggeria que fos degut a una alteració de *bādingāna* per influència d'*alberge*. De fet és una idea versemblant. ¿Qui sap si no és desencertada? Però no hi crec. En la 2.ª ed. ha retirat aquest suggeriment, segurament pensant, com penso jo, que no es pot creure que el nom d'una hortalissa important i molt coneguda s'hagi governat per la influència d'una mena poc corrent i poc coneguda de préssec; més que més si pensem que el nom de l'hortalissa ja es documenta en terres catalanes des del S. XIII (en forma aràbiga) i des del principi del XIV (en forma romànica); i que el mateix *alberge* és una alteració fonètica mossàrab del llatí *PERSICUS*, els detalls fonètics de la qual no estan pas aclarits; de manera que, en sentit contrari, és més probable que sigui *albergin(i)a* la que ha influït sobre l'evolució de *PERSICUS* en *alberge* que no a la inversa.

Si no de l'Iran, l'alteració andàlma de *bādingāna* és més probable que vingui de l'àrab magrebí. Per als moros l'estructura del mot tenia un aire fortament exòtic, mentre que alterat en **barġāna* esdevenia un mot d'estructura aràbiga normal: tres consonants radicals més la terminació *-ān(a)*, sufix corrent en àrab. Cal, doncs, només admetre (com ja ens hi inclinaven els fets indicats abans) que el pas de *bādingāna* a *bāringāna* s'havia complert ja en àrab vulgar, i llavors la mutilació en **barġāna* seguia sense dificultat.

DERIV.: *Alberginiera* [1803, Belv.].

1 Denominació llatina segurament relacionada d'una banda amb la forma italiana *melanzana*, i per l'altra amb les creences, molt esteses llavors, que l'albergínia causava molts mals greus (de la qual ens dona notícies Devic), si bé no podem precisar si la creença sorgí primer i causà alteració del nom per etimologia popular, o si al contrari és el nom italià (influenciat per *mela* 'poma', ll. *malum*) el que inspirà la creença. — 2 Tanmateix, segons *AlcM*, diuen